

ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО В КОНТЕКСТІ ГАРАНТУВАННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

О. А. Томашевська к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів
і природокористування України

Гарантування продовольчої безпеки є однією із найважливіших складових державної політики кожної країни. В межах розрахунку глобального індексу продовольчої безпеки поряд із ціною та фізичною доступністю харчових продуктів визначають їх якість, безпеку, а також стан природних ресурсів і довкілля. Саме виробництво органічної сільськогосподарської продукції лежить в основі забезпечення достатнього рівня двох останніх індикаторів.

Упродовж 2014-2018 рр. позиція України у рейтингу держав за рівнем глобального індексу продовольчої безпеки знижувалась – країна займає 63 місце із загальним показником 55,7. Проте варто зазначити зростання показників доступності та якості/безпеки

продуктів харчування - 73 та 46 місця відповідно. Згідно з даними Індексу, до основних переваг країни можна віднести відносно невеликий відсоток людей, що перебувають нижче глобального рівня бідності (99,8 бали з максимальних 100). Крім того, сильними сторонами вважаються показники безпеки продуктів харчування (98,4 бала), низький рівень втрат продовольства, помірні тарифи на імпорт сільськогосподарської продукції, низька волатильність виробництва та наявність програм продовольчої безпеки. До найбільш серйозних проблем експерти віднесли низький рівень ВВП на душу населення, недостатній обсяг фінансування наукових досліджень та новітніх розробок в аграрному секторі, а також ризики політичної нестабільності. Також, українські сільгоспвиробники мають проблеми з доступом до дешевих кредитів [3].

Проблема формування та функціонування органічного сільського господарства є актуальною з огляду на сприятливий вплив органічних харчових продуктів на здоров'я населення. До того ж, зв'язок між якістю продукції, що виробляється та станом навколишнього середовища є прямопропорційним - чим вищий рівень якості продукції, тим кращий стан довкілля.

Варто зазначити, що поняття «органічне землеробство» має термінологічні відмінності в залежності від країн світу. Так, термін «органічне землеробство» (Organic Farming) офіційно прийнятий в англійських країнах Європейського Союзу (ЄС), еквівалентом якому у Франції, Італії, Португалії та країнах Бенілюксу є «біологічне землеробство» (Biological Farming), у Данії, Німеччині та іспаномовних країнах – «екологічне землеробство» (Ecological Farming). Закон України «Про виробництво і обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» не виділяє окремо органічне сільське господарство, а прирівнює його до виробництва органічної продукції [5].

Другого серпня 2018 р. набув чинності, а другого серпня 2019 р. буде введено в дію Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» (далі – Закон), згідно з яким органічна продукція - сільськогосподарська продукція, у тому числі харчові продукти та корми, отримані в результаті органічного виробництва.

У процесі органічного виробництва Закон забороняє застосування:

- будь-якого неприродного або неконтрольованого впливу на геном сільськогосподарських рослин і тварин (у тому числі птиці та комах), промислових мікроорганізмів шляхом застосування для виробництва генетично модифікованих організмів та продуктів;

- синтетичних речовин, у тому числі агрохімікатів, пестицидів, антибіотиків для превентивних цілей, гормональних препаратів, стимуляторів росту та підкорму тварин (у тому числі птиці та комах);

- методів електричної або іншої стимуляції для примушування, що завдає тваринам болю, застосування транквілізаторів;

- іонізуючого випромінювання;

- гідропонних методів;

- використання штучно введених поліплоїдних тварин та рослин;

- речовин і технологічних методів виробництва, результати застосування яких можуть ввести споживача в оману щодо природи (походження) продукту;

- стимуляторів росту, гормонів або аналогічних речовин, крім застосування речовин, внесених до Переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва та які дозволені до використання у гранично допустимих кількостях, у випадках, встановлених Законом [1].

Варто зазначити, що в нашій країні законодавчо визначено поняття лише «органічної продукції». На прилавках українських супермаркетів безліч продуктів в назвах яких зустрічаються префікси: «екологічно чистий», «натуральний», «біо», «без консервантів», які на відміну від країн ЄС в Україні є законодавчо не визначеними. Небезпека невизначеності таких понять надає можливість виробникам маніпулювати свідомістю споживачів користуючись їх необізнаністю з цих питань. Це вдалий маркетинговий хід, який базується все на тій же бездумній, заснованій на рекламі і моді, згоді покупців переплачувати за відчуття того, що вони вкладають кошти у щось корисне. Купуючи в українських супермаркетах продукцію з вище названими префіксами, споживач ризикує отримати навіть не органічну продукцію, але за ціною останньої [4].

Після ж набуття чинності вищезгаданого Закону України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» «...суб'єкти господарювання упродовж вісімнадцяти місяців мають право використовувати напис «органічний продукт» у власних назвах продуктів та торговельних

марках, а також позначення та написи «органічний», «біодинамічний», «біологічний», «екологічний», «органік» та/або будь-які однокореневі та/або похідні слова від цих слів з префіксами «біо-», «еко-» виключно за умови наявності чинного сертифіката, виданого суб'єктом, внесеним до Реєстру органів сертифікації» [1].

Економічна доступність органічних харчових продуктів в нашій країні нижча, ніж звичайних через вищий у декілька разів рівень цін на них. Так, українці споживають значно менше органічних продуктів, ніж мешканці країн ЄС. На душу населення цей показник у нас складає €3, тоді як у ЄС –€53,7. За обсягом внутрішнього ринку органічних продуктів Україна займає 25-те місце в Європі: з гектара органічних угідь на внутрішній ринок потрапляє продукції на €50, тоді як у Європі - на €2345 [2].

Таким чином, зважаючи на екологічність органічної продукції, її позитивний вплив на здоров'я нації та навколишнє середовище в цілому, державна політика у цій сфері повинна бути направлена на розробку дієвого механізму підтримки вітчизняних виробників.

Список літератури

1. Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19>.

2. Аналіз ринку органічної продукції в Україні [Електронний ресурс] // agropolit.com. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://agropolit.com/spetsproekty/407-analiz-rinku-organichnoyi-produktsiyi-v-ukrayini>.

3. Оголошені результати дослідження Глобального індексу продовольчої безпеки 2018 [Електронний ресурс] // Агробізнес сьогодні. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <http://agro-business.com.ua/agrobusiness/item/11949-oholosheni-rezultatv-doslidzhennia-hlobalnoho-indeksu-prodovolchoi-bezpekv-2018.html>.

4. Органічне виробництво продуктів харчування і його місце у забезпеченні продовольчої безпеки [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/20932/1/5.pdf>.

5. Сутність органічного землеробства [Електронний ресурс] // Центр екологічного землеробства «Південь Органік» – Режим доступу до ресурсу: https://finance.mnau.edu.ua/finance_mnau.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=178.